

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Natales Sanctorvm Belgii, & eorundem Chronica Recapitulatio

Molanus, Johannes

Dvaci, 1616

Chronica Sanctorvm Belgiii Recapitulatio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9477

CHRONICA

SANCTORVM BELGII

RECAPITVLATIO.

ERUM ea quæ temporum confu-
sione latius digesta sunt, per tem-
porum successionem breuiter reca-
pitulare placuit, vt ex compendio-
sa subsequentiũ lectione, Belga-
rum ecclesiasticus status agnosci
possit, potissimum quo-ad initia & incrementa.

De prima Belgarum ecclesia inter Tungros.

CAPVT I.

Tungri igitur, inter Belgarum populos pri-
mi, vsque ad Treuitorum fines habitauerunt. *Tungri.*
Quare mirum non est, si nouem sancti episcopi
Treuirenses, recenseantur vsque ad Seruatium,
etiam Tungrenses episcopi, hoc videlicet ordine,
Maternus, discipulus sancti Petri, magister Sim-
metrij martyris: Nauitus, Marcellus, Metro-
polus, Senerinus, Florentius Martinus, Maximinus,
& Valentinus. Qualis autem sub his episcopis fue-
rit Tungrorum in fide catholica status, ad nos
non peruenit.

Sanctus autem Martinus inter hos specialiter *Hasbani.*
celebratur Hasbanorum Apostolus, cuius obi-
tus ponitur anno ducentesimo septuagesimo
sexto.

De

Diocletianus Imperator est appellatus anno ducentesimo octuagesimo quarto; imperavit annis viginti, & collegam imperij assumpsit Maximianum, anno ducentesimo octuagesimo sexto. Sub horum grauissima in Christianos persecutione, nonnulli è Roma, ob fidei prædicationem, Gallias adierunt, vt Quintinus, Crispinus, Crispinianus, Lucianus, Fuscianus, Victoricus, Regulus, Piatius, Chrysolius, & alij. Ex his Fuscianus & Victoricus Christum prædicauerunt Ambianis & Morinis, postmodum Ambianis glorioso martyrio coronati, vt plerique alij alijs in locis, per Riëtionarum Galliarum præsidem.

Morini.

Tornacenses.

Piatius verò & Chrysolius Tornacum Christi nomen atque Euangelium attulerunt, idemque martyrio obsignarunt, Piatius sepultus Siclinij apud Insulas: Chrysolius Cominij ad Lisam: Cum iisdem putatur claruisse sanctus Eubertus.

De temporibus Constantini, Arianis, & Wandalis.

C A P. III.

Constantinus Imperator appellatur anno trecentesimo sexto, imperat annis triginta & vno. Sub hoc Imperatore, cessante persecutione paganorum, vnica Arij Alexandrini scintilla, orbem Christianum populata est. Quam pestilentissimam & diuturnam hæresim, innumera mala concomitabantur.

Floruit post mortem Constantini sanctissimus Seruatius, primus Tungrorum proprius episcopus, qui contra Euphratem pseudoepiscopum

Aria-

Arianum, sententiam protulit in Concilio Agrippino: quique Arimini non cessit minis & terribulis Arianorum, sed contra eos fidei professiones edidit.

Idem vir sanctissimus, cum rumor esset Wandalos & Hunnos in Gallias velle prorumpere, ieiunijs & vigilijs vacans, & crebro lachrymarum imbri perfusus, Dominum precabatur, ne vnquam gentem hanc incredulam, in Gallias venire permitteret. Sed sentiens per spiritum pro delictis populi hoc sibi non concedi, Romam exijt, ibique adiunctis Apostolicæ virtutis patrocinijs, hoc ipsum flagitabat. Verum ab Apostolo responsum accepit, Domini deliberatione Hunnos Gallias maxima tempestate debere depopulari, sed ipsius oculos ea mala non visuros. Quare Tungros rediens, relicta vrbe, quæ euertenda erat, sedem episcopalem Traiectum transposuit, vbi modica febris pulsatus, à corpore recessit.

Subsecuta est magna Dei per totas Gallias indignatio, quæ eas à Wandalis, Hunnis, & alijs nationibus, deuastari permisit. De ea sic scribit Gerontix Hieronymus. Quod rari huc vsque residemus, non nostri meriti, sed Domini misericordiæ est. Innumerabiles & ferocissimæ nationes; vniuersas Gallias occuparunt Magontiacum nobilis quondam ciuitas, capta atque subuersa est, & in ecclesia multa hominum millia trucidata. Vangiones longa obsidione deleti. Remorum vrbs præpotens, Ambiani, Atrebatæ, extremique hominum Morini, Tornacus, &c. populata sunt cuncta.

Vidit huius vastationis miserias confessor Vi-

N n

Aricius

*1. Belgiorum
vastatio per
Wandalos
& Hunnos.
Facta est
hac, vrba
bet B. Hieronymus in
chron. an.
408.*

Stricius, sanctissimus episcopus Rothomagensis, ad quem Innocentius primus epistolam scripsit decretalem. Cui multum Belge debent. Scribit enim sanctus Paulinus Nolanus præsul, eius prædicatione lucem magnam accepisse & Morinos, & Neruicem tractum in quo primaria vrbs est Tornacus.

Porro Wandali, anno quadringentesimo decimo tertio, Gothorum timore Gallias reliquerunt, quas per multos annos lacerauerant, & primùm Hispanias occuparunt, deinde Mauritaniam inuaserunt, denique Africam indignissimis modis tractauerunt.

Nec Tungri ab eis excisi vnquam pristinam dignitatem recuperare potuerunt, humile postea oppidum, & Hasbania annumeratum. Vacauit etiam sedes à morte Seruatij, vsque in Clodouei tempora. Sub quo interuallo Traiecti claruit S. Candidus episcopus.

Eodem interuallo claruit sanctissimus Seuerinus episcopus Coloniensis, qui in transitu beati Martini audire meruit voces psallentium angelorum. Cuius maximo sudore & sana doctrina, non tantùm Coloniensis ecclesia, sed etiam Tungrensis, & vicina, ab infestatione Arianæ hæresis, sunt defensæ.

Successit ei suus archidiaconus S. Euergisus, patria Tungrensis, qui etiam patrium locum, & multa prædicatione, & martyrio, decorauit.

De Attila, flagello Dei.

C A P V T I I I I.

Subsecuta est secunda Galliarum vastatio anno quadringentesimo quinquagesimo tertio, per

per Attilam, flagellum Dei, qui cum quinquaginta millibus Hunnorum, instar turbinis, sic totam Galliam vastavit, quod vix vlla ciuitas Hunnicam rabiem subterfugerit. Sed superuenit Aëtius Romanus, qui in campis Cataulauinis Attilam regem vicit, vbi caesa sunt centum octoginta quinque millia, inter quos Theodoricus rex Visigothorum. Vnde Attila cum reliquijs in Pannoniam se recepit & inde Italiam aggressus, omnes pœnè ciuitates eius aut diruit, aut diripuit, aut incendit.

2. Belgiam vastatio per Attilam Hunnorum regem.

In ea vastatione martyrio occubuit S. Nicasius Rhemenfis episcopus, qui Missarum solennitatibus peractis, à Barbaris intra ecclesiam Rhemensem passus est martyrium. Subfuerunt autem Rhemenfi archiepiscopo in nostro Belgio episcopatus quatuor, Atrebatensis, Cameracensis, Tornacensis & Morinensis. Huius enim episcopus maior portio in Belgio semper fuit.

Hoc anno eius consecrationem ponunt Mey. & Democh. res.

Anno quadringentesimo octogesimo quarto sanctus Eleutherius consecratur episcopus Tornacensium, qui in suburbio resedit annis nouem, Tornaci annis triginta sex: de quo Tornacenses profitentur:

Miro modo sunt conuersi

Per hunc ciues vniuersi.

De successu Fidei sub Clodoueo & liberis.

CAPVT V.

CLodoueus primus Francorum rex Christianus, regnavit annis triginta, obiit anno quingentesimo decimo quinto. Hunc regem S. Vedastus catholicæ fidei firmis initiauit fundamentis, qui postmodum à beato Remigio, Rhemorum archiepiscopo, ordinatur episcopus, & ad prædicandum

Artesij.

C H R O N I C A

candum verbum vite Atrebatensi vrbi dirigitur,
quam gubernauit annis quadraginta

*Sic Goro-
piu: Lotha-
rium appei-
lat Alio-
qui Lotha-
rius ut Lo-
tharingia.*

Childebertus Clodouei filius cum † Clotario
fratre regnat annis quadraginta quinque, mori-
tur anno quingentesimo sexagesimo. Clotarius
solus regnat annis quinque, moritur anno quin-
gentesimo sexagesimo quinto.

Sub his in Traiecto ad Mosam claret S. Do-
mitianus episcopus, qui aliquot Galliarum syno-
dis interfuit.

Et in Nouiomo S. Medardus, qui ex Augusta
Veromanduorum, à Wandalis & Hunnis euerfa,
sedem episcopalem Nouiomum transtulit, & à
morte sancti Eleutherij, simul cum dicta, admini-
strauit Tornacensem ecclesiam. Vnde ab eo tem-
pore Tornacum proprio episcopo caruit, vsque
ad tempora Eugenij tertij. Obijt autem Medar-
dus circa annum quingentesimum quinquagesi-
mum, postquam Flandrensi gentem ferocem,
per quindecim annorum spatium, ad diuinum
cultum informasset.

Flandri

Chilpericus Clotharij filius regnat annis vi-
ginti, moritur anno quingentesimo octuagesimo
sexto. Sub quo claret Traiecti sanctus Monulphus
episcopus, qui prædiorum suorum, inter quæ Dio-
nantum, beatum Seruatium scripsit hæredem.

*De Ecclesia Cameracensis initijs, & B. Amandi
apostolatu.*

C A P. VI.

Clotarius secundus, Chilperici filius, regnat
annis quadraginta quatuor, moritur anno
sexcentesimo trigesimo.

Sub

Sub eo moritur, anno quingentesimo nonagesimo quarto, sanctus Gaugericus episcopus Cameracensis, qui episcopatu functus est annis ferè quadraginta, sede episcopali ex Atrebatu in Cameracum iam pridem translata. ^a Fuit in bonis operibus, & fidei prædicatione indefessus.

Eodem regnante, clarent Traiecti ad Mosam sancti episcopi Gondulphus & Perpetuus. Quibus Placentius adiecit Euergisum. ^b

Sanctus verò Amandus, Aquitanorum ducis filius, ex Bituricensi monasterio, Apostolorum limina Romæ visit, ubi à diuo Petro admonetur, ut in Gallias prædicandi causa remeet, quas statim post miraculorum & prædicationis gloria illustrabat. ^c

a. *Potius, Atrebatensi ecclesia Cameracensi vnita.*

b. *Atrebatensis ecclesia & Cameracensis vnita fuerunt à tempore S. Vedasti cui successit Dominicus, huic B. Vedulfus, qui sedem episcopalem Atrebatu Cameracum transtulit. Ei successit S. Gaugericus. Videatur Baldericus in chron. Camer. & Attreb. lib. 1. c. 12.*

c. *Non fuit Tungrensis episcopus, sed Coloniensis. supra c. 3. in fine.*

De incremento Ecclesie Traiecti ad Mosam.

C A P V T VII.

DAgobertus Clotarij filius regnat annis sedecim, moritur anno sexcentesimo quadragesimo sexto.

Clodoueus secundus, eius filius, regnat annis septendecim, moritur anno sexcentesimo sexagesimo sexto, sancto Sigeberto fratre eius regnante in Austrasia.

Clotarius tertius, Clodouei filius regnat an-

nis tribus, moritur anno sexcentesimo sexagesimo nono.

Sub his regibus mirabiliter propagavit se Christiana religio apud Belgas. Imprimis Martinus primus creatur Sanctæ Romanæ ecclesiæ Pontifex, anno sexcentesimo quadragesimo octavo, obiit anno sexcentesimo quinquagesimo tertio: à quo multi Belgici prædicatores auctoritatem prædicandi acceperunt, idemque petenti Amando plures dedit cooperatores.

*Prædicationes
apostolicæ
in Belgis
factæ.*

Omnes Belgij dioceses habuerunt tunc præfules viros planè Apostolicos, & in fidei propagatione feruentissimos.

Traiectum ad Mosam habuit sanctum Aman- dum. Is enim cum per Gallias miraculorum & prædicationis gratia clareret, mortuo Ioanne, qui ob mansuetudinem Agnus agnominabatur, ad regimen ecclesiæ Traiectensis coactus est à Dago- berto, & sacerdotibus. Anno tamen sexcentesimo trigesimo octavo Tungrensi episcopatu postha- bito, maluit pluribus in locis verbi instare officio ad fidelium maiorem multiplicationem. Quan- tum verò religio per eum creuerit ex sequentibus plenius constabit. Obiit anno sexcentesimo sexa- gesimo primo.

Successit ei anno sexcentesimo quadragesimo sexto, aut circiter, sanctus Remaclus Aquitanus, qui se Solemniaci in Christi tirocinio exercuerat, quo cooperante sanctus rex Sigebertus, de poste- ritate prolis desperans, duodecim construxit mo- nasteria, in quibus eminebant in Arduenna, Sta- buletum, & Malmundarium. Ipseque Remaclus, post aliquot annos, propter attritos suæ ecclesiæ fructus, & concurrentes sæculares tumultus, ha- bitum

bitum vitæ monachicæ assumpsit in Stabuleto, ubi vixit ad annum vsque sexcentimum nonagesimum primum.

Successit in regimine diœcesis sanctus Theodardus, qui cum super iniustitijs, ecclesiæ suæ illatis, apud Childericum Australiæ regem legaliter exostulare deliberaret, à filijs Belial, qui coram palatinis causam agi nolebant, in Alsatiam vsque cum insequentibus, est crudeliter martyrizatus. Cuius corpus evidentibus signis clarum, suo iure Lambertus repetijt.

Belgarum conuersio per S. Autbertum: & Scotos.

C A P. V I I I.

CAmeraci per ea tempora clarebat sanctus Autbertus episcopus. Sub quo, & per quem, Hannonia in Christi cultu florere cœpit. *Hannonij.*

Tornaci siue Nouiomi clarebat sanctus Aicharius episcopus, cuius benedictione habita Amandus Gandensibus Christum annunciauit. *Gandenses.*

Et eo mortuo, anno sexcentesimo quadragesimo septimo, successit sanctus Eligius vsque ad annum sexcentimum sexagesimum, qui fuit Flandrensiū & Antuerpiensium Apostolus. *Antw. rps. enses.*

Multi etiam de Scotia, vel Hybernia, in Gallijs peregrinantes, verbum Dei seminabant multumque fructum Deo faciebant, per Hannoniam, Brabantiam, Flandriam, & loca vicina. Primum sanctus Liuinus archiepiscopus, qui ex Scotia Gandauum venit, cum tribus discipulis, & inde prædicationis gratia profectus per Flandriæ & Brabantia loca, innumeros ad fidem conuertit, & apud Escham glorioso martyrio est coronatus, anno sexcentesimo trigesimo tertio, cum Cra-

phailde & Brixio. Deinde tres sanctissimi fratres Furseus, qui à Clodoueo honorificè susceptus, Latiniacum cœnobium fundauit. Foillanus episcopus, martyrizatus anno sexcentesimo quinquagesimo quinto, qui dono S. Gertrudis Fossense monasterium fundauit, in quo quiescit, & Vltanus abbas Fossensis: item S. Fredegandus, sanctus Wasnulpus episcopus, qui in Condato monasterio Domino vsque ad obitum seruiuit: sanctus Etto Episcopus, qui apud Auesnas verbum Dei seminauit: sanctus Bertuinus episcopus, qui Mayloniam cœnobium construxit apud Namurcum: sanctus Eloquius & alij.

Venerunt & aliunde aliquot prædicatores, vt S. Gislenus è Gracia: sanctus Landoaldus archipresbyter, è Roma.

Hasbania Apostoli.

C A P. IX.

F Verunt & patrij prædicatores, inter quos celebriores, sanctus Trudo presbyter, qui monasterium exstruxit in Sarcinio, quod nunc est S. Trudonis oppidum, & maxima sedulitate circumvicinis euangelium prædicans, paganismum nondum plenè repurgatum profligauit: sanctus Landelinus abbas Crispiniensis, quatuor cœnobiorum fundator: & S. Humbertus episcopus, fundator Maricolensis monasterij.

In territorio itaque Leodiensi claruerunt hoc tempore iam dicti episcopi, sanctus Amandus, martyr Theodardus, & S. Rémaclus, qui relicto episcopatu, abbas fuit Stabulensis in Arduenna: item sanctus Babolenus ipse per resignationem successor; sanctus Mono, martyr, qui

Nassonia

Nassoniæ quiescit: sanctus Hadelinus confessor, & doctor salutis, qui ad Letiam habuit cœnobium. Sanctus Amor diaconus, vt opinor, vixit eodem tempore, Traiectum ac Belisiam euocatus ex Aquitania patrio loco, exemplo sanctorum Amandi, Remacli, & Hadelini.

Rursus claruerunt in Hasbania sanctus Landoaldus archipresbyter, qui admirabilem puerum Lambertum instituit, & annis nouem vicarius fuit sancti Amandi pontificis, dum is paganis Christum prædicabat, item S. Amantius diaconus, & alij collegæ: quos à Martino papa sanctus Amandus, sibi ex vrbe Roma cooperatores accepit, item sancta Vinciana virgo, soror Landoaldi, sancta Adeltrudis virgo, sanctus Adrianus nuncius & martyr. Qui omnes in Wintershouen quiesuerunt, apud Tungros, inde postea Gandauum translati. Vixit denique tunc apud Hasbanos sanctus Trudo, qui in pietate & paganorum conversione valde celebris fuit, eo loci vbi monasterium est, & oppidum, quæ ab eo sancti Trudonis dicuntur. (vt dictum est)

Brabantia primitiæ sub Pipino de Landis.

C A P V T X.

Sed ad Brabantiam transeamus. In ea florebant, Pipinus de Landis, primus Brabantia dux, & maior domus in regno Austrasiæ: qui in omnibus negotijs suis consilium adhibebat Arnulphi sanctissimi Metarum Episcopi; atque eo demortuo Cuniberti Colonienfis Antistitis. Iduberga eius vxor, cuius frater fuit sanctus Modoaldus, episcopus Treuirensis, soror sancta Seuera. Sanctus Amandus in multis Brabantia locis

C R O N I C A

cis fidem Christi prædicabat, potissimum iuxta Niuellam, & Bruxellam. Ipsius instinctu Iduberga sibi & filia suæ sanctissimæ Gertrudi, Christi-que familiae, cœnobium construxit Niuellense, in quo vtramque sacro velamine consecrauit; Foresti discipulam habuit sanctam Alenam, virginem & martyrem. Sanctus verò martyr Liuinus, prædicabat in Occidentali Brabantia, versus Flandriam. In territorio Antuerpiensi contra infidelitatem pugnabat sanctus Eligius episcopus. Scribit enim sanctus Audoënus eum iugi instantia Andouerpis pugnasse, multosque erroneos conuertisse. Clarebant præterea eo tempore in Brabantia sancta Beggha, soror sanctæ Gertrudis, quæ Andainæ apud Namurcum cœnobium construxit: sancta Gudila virgo, postmodum Bruxellam translata: sancta Raineldis, virgo & martyr Santhis cumque ea S. Grimoaldus subdiaconus & Gundulphus minister: sancta Pharaildis virgo: sancta Ermelendis, Meldricis, inter Thenas & Louanium: sancta Berlendis, cum Nona & Celsa Merbecca, & sancta Ragenusla virgo in Gallica Brabantia, Aicuria.

*Flandria conuersio per S. Amandum,
Bauonem & alios.*

C A P. XI.

Porrò apud Flandros Gandauenfibus, sanctus Amandus verbum Dei prædicare non destitit, quantumuis ab incredulis permulta pateretur: vbi discipulum habuit magnum illum Bauonem filium Agilulfi Comitis Hasbania, qui ex sæculari militia ad monasticam vitam transijt, contra

contra Mauricij Imperatoris edictum. Idem, beato Amando promotore, Gandense cœnobium construxit, & dotauit: in quo post aliquot annorum pœnitentiam, vitam temporalem cum æterna commutauit, anno sexcentesimo trigesimo primo. Cuius etiam soror Adilia, vitam sanctissimam duxit. Construxit ibidem Amandus ad honorem S. Petri alterum monasterium, in monte Blandinio. Vtrique abbatem præfecit sanctum Floribertum. Instituit etiam in Truncinio, haud procul à portu Gandensi, clericorum collegium.

Venit autem illuc anno sexcentesimo trigesimo tertio sanctus Liuinus archiepiscopus cum tribus discipulis, Foillano, Helia, & Kiliano, vt inter infideles Euangelium plantaret: qui à sancto Florberto abbate, eiusque fratribus, benignè exceptus est, & triginta continuos dies super S. Bauonis sepulcrum Missarum solennia celebrauit, deinde per Flandriæ & Brabantia loca, vsque ad gloriosum suum martyrium, constanter prædicauit, & multos ad fidem Christi conuertit.

Multum etiam in Flandria laborauit sanctus Eligius episcopus, qui pastoris cura sollicitus lustrabat vrbes, & municipia circumquaque sibi commissa. Constat autem ex historia, quam sanctus Audoënus scripsit, eum peculiarem curam habuisse Nouiomensium, Tornacensium, Flandrensiū, Gandensium, & Corturiacensium, siue Cortracensium. Ostburgi, Aldenburgi, Rodenburgi, Brugis, sacras inchoauit ædes. In territorio Tornacensi eleuauit corpus S. Piatii martyris in pretiosum monumentum, & Gandauī sancti Bauonis reliquias. Eodem tempore clarebat

Turolti

C H R O N I C A

Turoli Domlinus, religiosissimus presbyter: & sanctus Trudo Hasbanus, in Brugensi agro sibi gentilitio monasterium construebat, vbi octoginta monachos aluit. Clarebat etiam Amandus episcopus apud Flandros, Gallicanos potissimum, præter dictos Gandenses: hoc est, in Pabulensi territorio, & in Austrouandia. Ad Elnonem, celeberrimum construxit monasterium, quod S. Amandi dicitur, vbi abbatem præfecit sanctum Andream. Martiani discipulum habuit sanctum Ionatum, primum abbatem: & sanctissimam Rictrudem, viduam ducis Adalbaldi, quæ viro orbata à beato Amando consecratum velum accepit, & cum prolibus, Clotsende, sancta Eusebia, & Adalsende, Martianas monasterium delegit, rege quidem indignante, sed pacem inter eum & ipsam conciliauit beatus Amandus. In Broylo discipulum habuit sanctum Maurontum diaconum & abbatem, filium sanctæ Rictrudis: & in Hamatico, sanctam Gertrudem viduam, primam abbatissam. In Truncinio Basinus & Aldegundis claruerunt.

Hannonia primitia.

C A P. XII.

IN Hannonia clarus erat per ea tempora sanctus Autbertus, episcopus Cameracensis, successor S. Ableberti, per quem in superni amoris feruore adeò accensus est S. Vincentius, Comes Hannoniæ, quod deposito militiæ cingulo se totum astrinxerit ad cultum diuinum: & duo monasteria construxerit vnum in Altomonte, in quo habitum monachicum assumpsit: & alterum Sonnegijs, in quo obdormiuit. Fuerat annis aliquot

quot Hyberniæ gubernator, qua etiam occasione insignes aliquot fidei prædicatores, iam ante memorati, ex Hybernia ad nos libentius venerunt. E quibus apud Hannonios corporaliter quiescunt, Sancti, Etto frater S. Adalgi-
fi & Wasnolphus. Clarebat etiam sanctus Lanelinus Cameracensis, ex sacro fonte filia-
ster sancti Autberti, qui diuturna excorsus pœnitentia, (cum enim errabundum in gremium Ecclesie reduxit sanctus Autbertus) quatuor insignia fundavit monasteria, Lobium, & Alnas, in territorio Leodiensi: Item Waslariam & Crispinium, in quo postremo monasterio resedit, eundemque locum, cum vicinis, vomere diuinæ prædicationis excoluit, cum discipulis, sancto Domitiano, & sancto Adelino. Inter Crispinium & Montes, potissimum clarebat sanctus Gislenus, cum discipulis suis sancto Lamberto, & sancto Berlerio, qui non paucos in ovile dominicum introduxit, & eo loci Cellam fundavit in honorem Apostolorum: quæ nunc est primaria abbatia Hannoniæ, dicta sancti Gislenni. Montibus cellam siue monasterium construebat sancta Waldetrudis, in quo vixit, servata charitate, separata à suo marito Sed hodie est nobilium Canonicarum collegium. Clarebant etiam sanctitate parentes eius, Walbertus & Bertilia: item soror sancta Aldegundis, quæ Malbodium monasterium fundavit: & proles, sanctus Landricus, sancta Aldetrudis, sancta Madelberta, quæ duæ in regimine Malbodiensis monasterij, successerunt suæ materteræ, & Dentelinus puer in albis mortuus. Claruit etiam sanctus Humber-
tus episcopus qui Maricolense cœnobium fundavit,

dauit, & alij quidam, quos in subsequen-
tibus nominabimus : vbi etiam nonnulli ex dictis nomi-
nari possent ob longiorem vitam.

De tyrannide Ebroini Maioris domus.

C A P V T X I I I .

Clotario mortuo anno sexcentesimo sexage-
simo sexto, Theodoricus frater in regnum
sublimatur, ab Ebroino maiore domus, sed pro-
pter Ebroini insolentiam à Francis repudiatur, &
frater eius Childericus, qui in Austrasia regnabat,
ad regnandum euocatur: sed Theodoricus iterum
restitutus est, anno sexcentesimo septuagesimo
octauo.

Claruit sanctus Vindicianus episcopus Ca-
meracensis, siue Atrebatensis, qui numerosam
multitudinem ad Dominum conuertit. Ecclesiam
Dei genitricis Atrebatensem, ex rebus proprijs,
vna etiam cum rege Theodorico, augmentauit.
In villa *Hunolcort*, cum pretiosissimo martyre
Lamberto, monasterium consecrauit, cui præfuit
sancta Valeria. Sancta autem Maxellendis virgo
à proco in agro Cameracensi martyrizatur, anno
sexcentesimo septuagesimo.

Sanctum Lambertum clarissimum episco-
pum Traiectensium ad Mosam, episcopatu priuat
Ebroinus. In exilium mittit sanctum Amatium e-
piscopum: quem exulem primò fouebat sanctus
Furseus, deinde S. Maurontus. Crudeli martyrio
affecit in Artesia sanctum Leodegarium episco-
pum, & fratrem eius sanctum Gerinum.

Morino

Morinorum conuersio per S. Audomarum.

CAPVT XIV.

Sanctus Audomarus moritur episcopus Morinorum, anno sexcentesimo nonagesimo quinto. Velauit sanctam Austrebertam Taruanensem, & Morinos magna ex parte relapsos in idololatriam, ad veram pietatem reduxit.

Suscepit ex Luxouio Burgundię monasterio, vbi monachus fuerat, tres religiosissimos viros, sanctum Bertinum, S. Mommolenum, & Bertramnum, qui officium legationis suę, labore continuę prædicationis subibant: Ex his Bertinus anno sexcentesimo nonagesimo octauo, obdormiuit in monasterio suo *Sirhiu* dicto, quod hodie est celeberrimum monasterium S. Bertini; in oppido S. Audomari, Sanctus Mommolenus verò, obiit episcopus Nouiomensis, anno sexcentesimo nonagesimo quarto. Clarebant etiam apud Morinos, sanctus Wlmarus abbas, sanctus Walbertus Comes Arkenfis, qui ad Luxouium commigrans, ibi abbas obiit: sanctus Bertulfus confessor in Rentica, & in Artesia iuxta Aream, martyr Venantius.

Præterea sanctus Winocus, frater S. Iudoci, anno sexcentesimo sexagesimo venit ad sanctissimum Bertinum, sub quo in monachatu iugum Domini tulit, à quo etiam ob insignem pietatem & doctrinam in Flandriam est missus, ad prædicandum Christi Euangelium, & abbas cellæ siue monasterij in *Wormhole* constitutus: vbi anno septingentesimo decimo sexto migravit, meritis & annis maturus.

Primi

Sanctus Vulfridus episcopus Eboracensis siue Northumbrorum, episcopatu pulsus, Romam iuit, coram Apostolico papa causam dicturus: sed nauim conscendens, flante Fauonio Frisiam appulit, vbi honorificè susceptus est à barbaris & rege Aldgiso, & multa eorum millia verbo veritatis instituit, & fonte salutari regenerauit: vnde primus ibi per hyemem opus euangelicum cepit; quod postmodum reuerendissimus Vuillibrordus magna deuotione compleuit.

Aliquanto pòst, sanctus Ecbertus pater ac sacerdos Deo amabilis, & cum omni honorificentia nominandus, sitiens salutem Frisonum, cum strenuissimis socijs, & ad prædicandum idoneis, nauim ingressus est; sed diuina voluntas eum illi profectiōni subtraxit ob aliam ecclesiæ vtilitatem. Et vnus tantum ex socijs, Vuigbertus, contentu mundi & doctrinæ scientia insignis, in Frisiam peruenit, & duobus annis continuis genti illi, ac regi, sed sine profectu, verbum salutis prædicabat.

S. Lamberti mors, & Sedis per successorem S. Hubertum translatio.

Pipinus Crassus Herftallus, secundus eo nomine dux Brabantia, filius sanctæ Begghæ, Theodoricum regem capit anno sexcentesimo nonagesimo primo, & sub eo principando statum rerum meliorat. Frisios, capta eorum vrbe Traiecto, sibi subiugat, qui nunquam antea didicerant

rant externo parère principi. Erant enim fidei hostes, & in odium Christiani nominis Franciam orientalem ferro & igni vastabant.

Regnabant tunc in Francia, Theodoricus iam dictus: obiit anno sexcentesimo nonagesimo tertio. Clodoueus tertius, eius filius: obiit anno sexcentesimo nonagesimo septimo; & Childebertus Theodorici filius; obiit anno septingentesimo decimo quinto.

Sanctissimus Lambertus, post septennium sui exilij, ex monasterio Stabulensi per Pipinum relocatur in sua sede, Traiecti ad Mosam. Sepulturæ tradidit S. Landradam virginem, quæ fundavit Belisiam monasterium, quod nunc est Canonicarum collegium. Sanctam Odam, viduam Boggis ducis Aquitanorum, ad seculi contemptum induxit. Quæ ecclesias sua munificentia passim ditans, beato sine quieuit, in monasterio suo Amanij apud Namurcum. Ad fidem conuerit Taxandros & Campinienses: vnde Apostolus Taxandriæ dici meruit.

Incidit postmodum gloriosus ille Pipinus in fœdum & publicum adulterium, vnde Lambertus, quibus potuit modis, cum reuocare laborauit. Quam ob causam Dodo, frater ipsius pellicis, Lambertum Legiæ, siue Leodij, in oratorio Cosmæ & Damiani orantem, glorioso martyrio interemit, cum consanguineis Lamberti Petro & Andoletio, anno sexcentesimo nonagesimo octauo.

Successit pretioso martyri, S. Hubertus, Romæ diuina admonitione consecratus, qui filius erat Bertrandi ducis Aquitanæ, sed propter Ebroini tyrannidem ad Pipinum confugerat. Mul-

tos ab idololatria ad fidem Christi conuertit, potissimum Brabantos, apud quos etiam Furæ obijisse fertur, inter Louanium & Bruxellas. Anno septingentesimo decimo, cælitus admonitus, corpus sanctissimi martyris Lamberti, & sedem episcopalem transtulit ad villam Legiam, quæ martyrio, miraculis, & patrocínio tanti martyris nobilitata, nunc est primaria vrbs amplissimæ ditionis Leodiensis. Est autem S. Huberti corpus aliquanto post translatum in Arduennam, ad Andainum, celeberrimum monasterium, quod S. Beregisus construxit tempore iam dicti Pipini Herstalli.

a. *Imo constat ex historia per eius discipulum scripta.*

Saxonum antiquorum per Anglos conuersio.

C A P. X V I I.

*Frisij.
Traiectini.
Hollandi.
Geldri.*

Sub hoc principe, per Anglos, catholicam fidem receperunt Frisij, hoc est, ij qui nunc dicuntur Traiectini, Frisij, Groningenses, Transiselandi, Hollandi, & Geldri.

Sanctus quippe Egbertus iteratò attentauit aliquos ad Frisonum & Saxonum conuersionem destinare. Congregauit itaque duodecim Apostolicos viros, Willibrordum, Switbertum, Accam, Wigbertum, Wilbaldum, Winiboldum, Lebui-num, Ewaldum nigrum, Ewaldum album, Werenfridum, Marcellinum, & Adalbertum. Qui Dominici gregis Arietes, Traiectum appulerunt, anno sexcentesimo nonagesimo: & constanter Christum euangelizando, multos Deo lucrati sunt.

Ex his sanctus Willibrordus & S. Switbertus, communi fratrum decreto electi sunt, ut in episcopos consecrarentur. Quare Willibrordus à Pipino rege

rege missus est Romam ad Sergium papam, qui eum anno nonagesimo sexto Clementem transfecit, & Frisonum archiepiscopum consecrauit. Quem in tanto honore habuit Pipinus princeps, quod ei & successoribus regali donatione contulerit Traiectensem ciuitatem, cum omnibus appendicijs. In fundo basilicæ sancti Thomæ construxit cœnobialium canonicorum collegium. In oppido Rhenensi fertur leuasse corpus sanctæ Cuneræ. Laborauit etiam extra Frisiam. In Lotharingia enim, discipulas habuit, sanctas Herlindem & Relindem, sanctimoniales apud *Maeseike*: quæ nunc Leodij annumeratur. In Flandria conuertit Hulstenses, Axellanos, Hasuenses, Birfletanos. Treuiris, in ecclesia beatæ Mariæ ad martyres, instituit monasterium Benedictinorum: in quo altare asseruatur portatile, quo usus est in gentium conuersione. Epternaci apud Luxemburgos monasterium construxit celeberrimum, in quo sepultus est anno septingentesimo trigésimo sexto.

Sanctus Switbertus coëpiscopus sancti Willibrordi, consecratus est in Anglia, anno nonagesimo quinto: & multos conuertit in Traiectensi patria, Hollandia & Geldria, potissimum *Wj, Haggelsteyn, Alcmariam, Waterlandiam, Gorcomium, Bommeliam, Tielam, Huesdam, Buram, Batuan,* & alia loca. Nominatur Apostolus Teisterbandiæ, *Teisterbandia*, Westphaliæ & Boructuariorum. Obijt anno septingentesimo decimo, sepultus in Werda Cæsaris ad Rhenum, ybi monasterium construxerat, ex thesauro principis Pipini, cui præfecerat sanctum Willeicum, euangelicum sacerdotem, Canonicum conuentus nouellæ Traiectensis ecclesiæ.

C H R O N I C A

Acca, in Angliam abiit cum sancto Switberto, quando is in episcopum Frisiæ consecratus erat: sed redeunte Switberto ipse ibi retentus est, & in episcopum Lindisfarnensem consecratus.

Wigbertus, in Fostilandia Frisijs contermina scribitur martyrizatus, à Radbodo Frisonum rege, iam pridem per Pipinum expulso. Idem fertur occidisse S. Engelmundum martyrem.

Sancti fratres germani Wilibaldus & Winiboldus Aistadium cōmigrarunt ad Germaniam.

*Transisela-
lani.*

Sanctus Lebuinus Transiselanos conuertit apud quos in Dauentria quiescit.

Sancti Ewaldi Nabiam introentes, Christum confessi sunt, & ab antiquis Saxonibus glorioso martyrio coronati.

Sanctus Werenfridus multum populum ad fidem conuertit, potissimum in *Wester voert* apud Arnhemium, & in *Elste*, apud Neomagum.

*Trenta.
Twenta.*

Sanctus Marcellinus sexaginta quinque annis indefinenter prædicationibus & conuersionibus gentium insudauit, potissimum in *Trenta*, *Twenta*, *Oudenzeel*, & *Dauentria*.

Kenemaria

Sanctus Adalbertus Leuita, & primus Traiectensis archidiaconus, fidem prædicauit, potissimum in *Kenemaria*, in qua corporalis quietis locum habet Egmondanum monasterium: circa quæ tempora etiam Ingelmundus presbyter Anglus, & ordinis S. Benedicti abbas, *Kenemariis* verbum vitæ administrauit. Et post multos labores quietem in *Velsen* accepit temporalem.

Habuit etiam S. Willibrordus in Frisonum conuersione cooperatorem sanctum Vulframnū, episcopum Senonensem. Is enim anno septingentesimo, cum licentia Childeberti regis, & Pipini

pini principis, Frisonum genti quinque annis infatigabiliter prædicauit, & multos, abrenunciata sorde idololatriæ, fidei fonte abluebat.

Circa hæc tempora in Gela martyrium perpeffa est ob castitatem sancta virgo Dympna Hyberna à proprio genitore, cum presbytero sancto Gereberno: & apud Tungros sanctus Euermarus cum socijs.

Venerunt præterea ex Scotia ad Pipinum S. Wiros episcopus, sanctus Plechelmus episcopus, vterque Romæ ordinatus, & S. Otgerus leuita: quos summa veneratione excoluit, & locum habitationis eis dedit Petrimontem apud Ruremondam. Wironem autem & communibus consultationibus adesse voluit, & confessarium suum habuit.

Sancti Vrsuarii Lobiensis abbatis Apostolatus.

C A P. XVIII.

AB eodem Pipino principe sanctus Vrsuarus episcopus per interuentum sancti Hildulphi principis Lobiensis, monasterium *Lobii monasterium.* Lobienfe regendum suscepit, anno sexcentesimo nonagesimo octauo. Qui multos ad fidem conuertit in partibus Hannoniæ, Fania & Theoracia, *Fania. Theoracia.* item in Flandria, potissimum in finibus Menapum, vt veteres loquebantur. Vnde dictus est Apostolus Theoraciæ, Flandrensium, & Menapensium. In Fania discipulum habuit S. Dodonem. In Flandria Aldo donauit ei *Aldenburch*, de suo vocabulo dictum: vbi in honorem beati Petri ecclesiam consecrauit, quatenus beatus Apostolus Flandrensibus & Menapibus patrocinareretur. Obijt anno septingentesimo decimo tertio. Cui

successit sanctus Erminus episcopus & abbas. Cuius cooperatores & coabbates numerantur sancti Abel, Vlgisus, & Amoluinus.

Ornauit tum etiam sua sanctitate, & vsque ad mortem exilij ærumna Altummontem Hannoniæ monasterium, sanctus Ansbertus, episcopus Rothomagensis, cuius corpus Halidulphus abbas summo honore Fontanellam retulit, anno sexcentesimo nonagesimo quinto. Fontanellam verò sub Wandregisilo inchoatam B. Lambertus successor, qui Lugdunensi postea præfuit Ecclesiæ illustrem vitæ suæ sanctimonia reddidit.

De statu religionis sub Carolo Martello.

C A P. XIX.

Carolus Martellus, ex Alpaide filius Pipini principis, paterni principatus hæres fit, anno septingentesimo decimo quarto: qui mortuus anno septingentesimo quadragesimo primo, filios suos Carolomannum & Pipinum, principatus sui successores reliquit.

Regnarunt tunc in Francia, Dagobertus secundus, Childeberti filius, vsque ad annum septingentesimum vigesimum: Clotarius quartus, Theodorici filius, Clodouei & Childeberti frater, ac Dagoberti patruus, vsque in annum septingentesimum vigesimum secundum: Chilpericus rex filius Childeberti, & Dagoberti frater vsque in annum septingentesimum, vigesimum septimum: Theodoricus secundus filius Dagoberti, vsque in annum septingentesimum quadragesimum secundum.

Carolus verò Martellus bellicosissimus princeps, & merito rex regum appellatus, imperare regibus maluit, quàm rex esse. Saxones vicit, Alemannos

lemannos & Sueuos subiecit, Burgundos domuit, Aquitaniæ magnam partem suis opibus adiecit, Poponem Frisiæ ducem cecidit, gentemque sibi plenè subiugauit. Maxime verò est memorabile, quod contra Saracenos fuerit religionis acerrimus vindex, & Gallorum fortissimus propugnator. Saraceni deuastrauerant iam Vasconiam, Burdegalam, Engolismum, Santones, Pictones, & ecclesias Dei concremauerant: videbanturque statim tota Gallia potituri. Sed Carolus, Dei auxilio fretus, eis concurrat, & peremit Saracenorum trecenta septuaginta quinque (aut secundum alios, trecenta octoginta quinque millia,) ex suis tantum amittens mille quingentos. Qua victoria potitus, totas Gallias à Saracenis liberauit.

Graviter autem offendit Dominum hic princeps, durius tractans ecclesiasticos: Sanctum enim Rigobertum Rhemensem archiepiscopum in iniustum exilium trussit, qui iusta de causa ei portam Rhemensem aperire recusauerat. Hic tamen ipsum baptizauerat, & apud parentem ipsius Pipinum, in summo honore fuerat: qui ei etiam donauerat curtem siue curiam Gremacam. Similiter sanctum Eucherium, episcopum Aurelianensem in exilium misit, cum omnibus propinquis, primùm Coloniam, deinde in Hasbaniam, vbi sexto exilij anno obiit, multis miraculis gloriosus. Causa autem exilij erat, quia Carolum liberè reprehenderat, de conuersis in stipendium militare ecclesiæ decimis; quodque eundem valida manu, quam in Saracenos ducebat, Aureliam intrare volentem, metu nè quid ciuibus suis iniuriæ ex militari licentia obueniret, vrbe exclusit. Misit etiam in exilium Cælestinum abbatem Blandini-

Gerzicourt.

ensem, qui in Rothnacensi monasterio obiit. Ad eius quoque principis tempora verisimillimè refertur cædes S. Agilophi ex abbate Malmundarij, Coloniensis episcopi, quem Saxones martyrio coronarunt.

Claruerunt & alij: S. Siluinus episcopus Alciaci moritur apud Morinos, anno 515. Sanctus Hadulphus episcopus Cameraci residet, cuius pater fuisse fertur S. Ragnulfus martyr. S. Amalberga virgo in Belisia & Temseca claret, cui os brachij fregit Martellus, volens sibi eam in sponsam rapere: hæc annosa obiit circa annum septingentesimum septuagesimum secundum. Sanctus Erkenbodo episcopus Morinensis, & abbas ad S. Bertinum, obiit anno 734.

Sanctus Hubertus sanctissimus episcopus Leodiensis, moritur anno septingentesimo trigesimo quinto, cui succedit S. Floribertus. Sanctus Erminus, episcopus, & abbas Lobienfis, obiit eodem anno, cui succedit S. Theodulphus. Sanctus Badilo abbas Luthosanus Vizeliacum transtulit ossa S. Magdalena.

Pipini regnum.

C A P. XX.

Pipinus rex, tertius eo nomine Brabantia dux, & Antwerpiensis limitis Marchio, Carolo Martello, patri mortuo hæres succedit, anno septingentesimo quadragesimo primo, cum fratre Carolomanno. Hic anno quadragesimo sexto à Zacharia papa in monachum attonsus est. Pipinus verò anno septingentesimo quinquagesimo, submoto Childerico rege, postquã annis nouem regnasset, auctoritate Apostolica Zacharia pontificis,

ficis, & electione Francorum, à S. Bonifacio archiepiscopo, in regem vnctus est. Ingenti felicitate, ac gloria belli, domuit Saxones in Austra-
sia: hoc est, in Orientali Francia; Longobardos in Italia: Wandalos in Hispania; Aquitanos in Gallia. Obijt anno septingentesimo sexagesimo octauo.

Clarent circa hæc tempora Metis S. Godegrandus episcopus Pipini ex sorore nepos: qui ex S. Trudonis monasterio à Carolo ad aulam vocatus, insignem se clericorum præbuit aduocatum: eaque de causa. Metensi clero episcopus est electus. In Dononio, sancta Regina consanguinea Pipini, Aldebertus Comes Austrouandix, eius maritus, S. Ragenfredis abbatissa Dononienfis, eius filia: Latijs S. Hiltrudis virgo, quæ Hugonem Burgundionum principem sponsum in terris fugiens, à Theodorico Cameracensi episcopo sacrum velamen accepit. In Artesia sancta Bertha; iuxta Ariam, S. Itisberga, filia Pipini regis. In Campinia, sancta Oda virgo, Lyra, S. Gummarus. Truncinij Gerulphus martyr. Gandau Hildebertus martyr abbas Gandensis: qui anno septingentesimo quinquagesimo secundo, cõtra fautores Imperatoris Constantini Copronymi, non modò verbis, sed etiam sanguinis profusione, pium imaginum cultum confirmauit.

In Diciuenna apud Teneramondam S. Hilduardus episcopus: qui fidem constantissimè prædicauit, & tandem etiam Magriptium Ducem conuertit, à quo multis tormentis fuerat affectus.

In Frisia clarebat S. Bonifacius, qui cum annis tredecim Frisonum Francorumque gentem in fide catholica instruxisset, à Gregorio secundo

ad Germanorum conuersionem Moguntinæ ciuitati primus episcopus est designatus. Mortuo autem beatissimo Willibrordo, Moguntinæ successorem constituit sanctum Lullum, & ipse Traiectensem archiepiscopatum secundus suscepit. Cumque annis sedecim per Frisiam prædicasset, apud *Dockum* anno septingentesimo quinquagesimo quinto, ab infidelibus oppressus est, & martyrio redimitus, cum socijs, quos plures quàm quinquaginta in fidei prædicatione cooperatores habuit. E quibus vndecim tantùm, velut celebriores suis nominibus in historia exprimuntur, videlicet Eobanus episcopus: tres presbyteri, Wintrugius, Walterus, Adalherus: tres diaconi Stircbaldus, Hamuntius & Boso: quatuor monachi, Waccharus, Gunderharus, Willeherus & Adolphus.

De Caroli Magni Imperio Belgico.

C A P. XXI.

Sanctus Carolus magnus, Pipini filius, patri in Brabantia Ducatu & Francia regno succedit, anno septingentesimo sexagesimo octauo, compartito regno cum fratre Carolomanno. Et Carolus quidem Nouiomi, regiam accepit coronam: Carolomannus verò in vrbe Sueffonica.

Anno autem octingentesimo primo Leo tertius populi Romani scito, cleri que rogatu, dictum Carolum Pipini filium, Francorum & Longobardorum regem, ob egregia in Christianum nomen & Romanam sedem merita, Romanum Imperatorem primus appellauit, inunctumque consecrauit. Obijt anno octingentesimo decimo quarto.

Claruerunt sub eo S. Rumoldus archiepiscopus &

pus & patronus Mechliniensium: qui martyrio est *Mechlinien-*
 coronatus anno septingentesimo septuagesimo *ses.*
 quinto. Sanctus Gregorius episcopus Traiecten-
 sis, insignis prædicator Frisonicæ gentis: cui anno
 septingentesimo octuagesimo quarto successit A-
 delbricus: Sanctus Ludgerus episcopus Monaste-
 riensis, qui Traiecti sub sancto Gregorio multum
 in scientia literarum & in morum probitate pro-
 fecit, & aliquot annis Dauentriæ, & per Frisiam
 laborauit in fidei prædicatione & corroboratio-
 ne. Sanctus Saluius, episcopus Aquitanix, qui
 cum discipulo suo, à filio procuratoris fisci Va-
 lencenensis est martyrizatus: quorum corpora
 post triennium Carolus magnus diuina admoni-
 tione repetit. Apud Thenas, beatus Himelinus,
 cognatus S. Rumoldi. In palatio Caroli, S. Ar-
 noldus, ipsius cytharædus.

De sanctis in Belgio tempore Ludouici Imp.

C A P V T   X X I I

Ludouicus rex & Imperator, Caroli magni
 filius, post patris obitum imperat annis vigin-
 ti sex: Moritur anno octingentesimo quadragesimo.

Claret Traiecti S. Fredericus episcopus &
 martyr, qui in Walachria multum laborauit con-
 tra illicita connubia, & in Frisia contra Arianam
 perfidiam. Anno trigesimo octauo occisus est ad
 sanctum Saluatorem, ante summum altare, post
 Missæ celebrationem; quia Ludouici Imperatoris
 & Iudithæ consanguineæ eius nuptias, vt ince-
 stas damnabat. Contraxerant enim sine Romani
 Pontificis licentia. Claruit cum eo in eadem ec-
 clesia S. Odolphus Canonicus, qui aliquot
 annis in Frisia, potissimum Stauriæ, *sue Staueræ*
 labora-

laborauit, multumque populum ad viam veritatis reduxit.

Sanctus Ansharius, monachus Corbeiensis, & archiepiscopus Hamburgensis, anno octingentesimo trigesimo tertio visitat Turoltum Flandriæ monasterium, sibi & clero in vitæ subsidium donatum à Ludouico: vnde secum abduxit sanctum Rombertum Flandrum, qui ei in episcopali functione successit. Clarebat etiam S. Adalardus abbas Corbeiensis, oriundus apud Aldenardam, ex Vscia, quæ villa Corbeia donata est.

Einardus, Gandensis abbas, anno octingentesimo vigesimo octauo, reliquias sanctorum Marcellini & Petri Roma attulit.

Eodem tempore Euerardus Comes Cisoniensis, coniuge ac liberorum pulchra propagine, opibus, clientelis, peritia rei militaris, vitæque sanctimonia illustris est habitus, initiumque dedit Cisoniensi cænobio iuxta Insulas. In quo etiam B. Arnulphus miles, pro magistri sui defensione innocens occisus, martyrij titulo refulget decoratus.

Item floruisse scribuntur sub Ludouico Alemanniæ rege, sanctus Veronus Lembecæ sepultus, & soror sancta Verona, quæ haud procul à Louanio quiescit. Sed examinent studiosi, num hic Ludouicus, frater sit Caroli Calui.

Tertia Belgarum vastatio per Nordmannos.

C A P V T X X I I I .

Nordmannorum & Danorum sæuissima & diuturna vastatio per Franciam & Lotharingam, sub hoc Imperatore incepit. Anno trigesimo secundo littora Flandrica tentauerunt, sed

sed repulsi, tandem in Aquitaniam irruerunt. Anno trigesimo septimo Nordmanni, inquit Sigebertus, Gallias grauius infestant. Dorestadum (hodie est Wijc aptud Traiectum) vastant. Andouerpam oppidum & Wiltam emporium, situm iuxta ostium Mosæ, incendunt: à Frisonibus & Hollandis tributum accipiunt. Anno trigesimo octauo Walachriam insulam Zelandia vastant, & tributum exigunt. Anno quinquagesimo primo Gandauum ferro & igni vastaerunt, cum cœnobijs Gandensi, Blandiniensi, & Trunciniensi; Anno sexagesimo primo ditio- nem omnem Taruanicam incendijs, ruinis, & mortibus fœdauerunt. Lutetiam etiam Parisio- rum diripuerunt. Anno sexagesimo sexto, Baldu- nus Ferreus à rege Franciæ accepit in dotem to- tam regionem, Scalde, Somena, & Oceano termi- natam: & appellatus est Comes regni Francorum, atque Marchio Flandriarum, ad hoc maximè, vt aduersum Danos, omnemque septentrionis bar- bariem, perpetuus foret regni Galliarum pro- pugnator. Et Ebbo Rhemorum pontifex, ad confirmandam Flandriæ pacem, vtque ferocis gentis animi cultu religionis mollescerent, diui Donatiani corpus in Flandriam misit. Eodem anno Carolus rex, quo plures haberet quos Danis Nordmannisque, tam efferis hostibus, op- poneret, Hollandiam quoque Comitatus hono- re decorauit, primumque Comitem instituit Theodoricum Frisium. Quicquid autem nunc in Belgio nostro est, id tunc partim Franciæ, par- tim Lotharingiæ annumerabatur. Nordmanni itaque ferme per centum annos hæc loca va- starunt ferro & igni, atque anno potissimum octingentesimo octuagesimo per Gandauum, vbi

*Comitatus
Flandria
initium.*

*Comitatus
Hollandia
initium.*

vbi hyemarunt, tanto numero & crudelitate irru-
perunt, vt totius Galliā vires non sufficerent ad
obstendum. Occisa sunt eo anno nouem millia
Nordmannorum in sylua Carbonaria: sed ea vi-
ctoria magis sunt iritati, quam victi. Vnde adiun-
ctis sibi Danis, ferro & igni deuastarunt Ambia-
nos, Atrebarum, Corbeiam, Cameracum, Te-
ruanam, fines Morinorum, Menapiorum & Bra-
chatorum, omnem terram circa Scaldim, totam
Batuum, Neomagum, Coloniam, Aquisgranum,
Leodium, Traiectum, Tungros, Treuiros, Me-
tas, cum omnibus adiunctis castellis, & monaste-
rijs. Qua vastatione compulsi Franci Carolum
Caluum Imperatorem in auxilium inuocarunt,
eiq̄ue Franciam subiecerunt. Ipse contra Nord-
mannos apud Louanium castra metatos, semel &
bis exercitum misit, sed nihil dignum fecit, imò
à Louanio exeuntes anno octuagesimo septimo
Parisijs obsederunt, cumq̄ue Carolus eos expel-
lere nequiret, isto fœdere, concessit eis Neustriā,
quæ ab eis Nordmannia appellata est: sed nec ea
habita à depopulationibus cessarunt.

In eo luctuosissimo statu, clerus, & monachi,
cum sanctimonialibus, exustis ac depopulatis suis
monasterijs, vbi poterant oportunius latebant: vt
Traiectensis clerus in Petri monte: aut de locis ad
loca peregrinabantur, vt Gandense monasterium.
Sanctorum etiam corpora, & pignora, aut humi
defodiebant, aut ad tutiora loca transferebant.
Tunc ex Gemetico Haspras allata sunt corpora
sanctorum Aichadri & Hugonis, ex Fontanella
Bononiam corpora sanctorum, Wandregisili,
Ansberti, & Wlfranni, postmodum Gandauum
translata. Ad Bertinicum monasterium aduecta
sunt

*Brachati
erant apud
Tornacum.*

sunt corpora sanctorum Richarij & Walerici, sed restituta, postquam annis aliquot ibidem remanserant: ex Inda verò Rothnacum transportatum est corpus sancti Hermetis. Quædam autem loca patrocínio præsentium sanctorum sunt custodita. Sed ex Turnino oppido iussit Deus propter inhabitantium iniquitatem reliquias sancti Fredegandi altè transportari, vt nullum esset contra desolationem obstaculum. Quibus sublatis, velut muro & turribus ciuitatis destructis, irruit inimica gens, cuncta ædificia incendio perdidit, homines autem partim trucidauit, partim captiuos abduxit. Hodie pagus est haud procul ab Antwerpia, dictus *Doorne*.

Morinis clarebat sanctus Fulquinus episcopus, qui anno quadragesimo tertio corpus sancti Audomari, metu Nordmannorum, sollicitus in terra recondidit. Ei anno quinquagesimo quinto succedit sanctus Humfridus, qui à Nordmannis sede pulsus Nicolaum primum consuluit, num reuertendum sibi esset ad ecclesiam.

Erat etiam in Bertinico monasterio sanctus Grimbaldus Tornacensis, qui in Anglia abbas obiit, anno nongentesimo tertio. Eadem ætate Ioannes & Theodoricus sancti episcopi Cameraenses vixere.

Vltraiectensis episcopus erat sanctus Radbodus, qui propter Traiecti desolationem Dauentriæ resedit: Traiectum autem per successorem restaurandum fore, spiritu prophetico præuidit.

Per eosdem nonnulli etiam martyrio sunt coronati: vt in Frisia sanctus Waltfridus, cum Radfrido, & Theracia: in Hollandia sanctus Ieron: in Brabantia Fredegerus presbyter, qui Lyre crudeliter,

deliter, in altari sacrificans, peremptus est: in Hasbania, sanctus Libertus, qui euerfa Mechlinia, ad sancti Trudonis monasterium confugerat: ybi ante altare cum socio est occisus: in Artesia, ad sanctum Bertinum Woradus & Winebaldus presbyteri, Gerwaldus & Regenhardus, sive Reginaldus diaconi, qui ad monasterij custodiam relictis, exusto sacro loco, exquisitis cruciatibus sunt interfecti anno octingentesimo sexagesimo primo, in profesto Pentecostes: Nouiomi in vrbis direptione occisus est Emino episcopus.

Sanctus Meingoldus autem Huij occisus est, circa annum nongentesimum, sed non à Nordmannis.

Quarta vastatio Hungarorum.

C A P. XXXIII.

Nondum extincta Nordmānorum vastatione, Hungarorum gens barbara, mortuo Arnulpho Imperatore, per totam Italiam, Germaniam, & Galliam, vt fera tempestas diffunditur, anno nongentesimo tertio, & vario vastationis genere depopulata est has regiones, per annos circiter quinquaginta. Tempore Othonis primi aggressi sunt Lotharingiam, sed virtus Dei per merita sanctorum Vrsmari, & Ermini apud Lobium monasterium ostensa anno quinquagesimo quinto, eos vltra prodire prohibuit. Tunc S. Guibertus, fundator Gemblacensis monasterij, quosdam eorum sua prædicatione conuertit, dum per vicum Gemblacensem ibant, & redibant. Altimontenses autem reliquias sancti Marcelli papæ & martyris in terra defoderant, ne in Barbarorum manus deuenirent.

Claruij

Claruit eodem tempore S. Gerardus abbas, fundator Broniensis monasterij: qui multa templa & monasteria, à Nordmannis euerfa, reparauit, potiffimum in Flandria: Idem ad monasterium suum attulit ossa S. Eugenij Toletani episcopi, sicut Guibertus ad Gemblacum corpus S. Exuperij vexilliferi. Hoc sæculo de Scotia vel Hybernia sancti aliquot viri in Belgio floruerunt. Columbanus abbas Gandau pro Christo se reclusit, ibidemque quietem anno 957. accepit. Forannanus etiam episcopus angelica admonitione de patria Walciodorum, quod tunc à Comite Eilberto inchoabatur, missus est. Paulo post anno 1000. B. Dunstanus Dorobernensis episcopus Gandau exsulauit, dum Eduino rege pulso ab Edgardo successore reductus est.

Post annum millesimum quis fuerit in Belgio religionis status.

CAP. XXIII.

SANCTUS Macarius patriarcha Antiochenus, resignato patriarchatu peregrinando in Belgiū nostrum peruenit: in quo & uiuus & mortuus innumeris miraculis claruit. Anno millesimo duodecimo Gandau peste obijt, & sua morte omnium velut mortem, Deo placato, restinxit. Eleuatus est ab episcopis, anno ab obitu circiter quinquagesimo quinto, præfente Philippo Francorum rege, & alijs vtriusque ordinis proceribus.

Claruit hac tempestate Megengaudus Comes cum Gerbirga vxore, cuius sancta proles Aleidis Vilecensi abbatia initium dedit, in qua & deposita est anno 1020. Sequenti anno Wolbedo clarissimus Leodiensium episcopus vitam hanc

F p

morta-

mortalem cum immortali mutauit. Corpus seruetur in B. Laurentij monasterio. Anno autem 1026. Thomas de Argentolio Atrebatii præpositus, in ipso Ecclesiæ gremio pro iustitia occiditur. Clarebat etiam Aufridus Bratuspantium Comes: qui omnibus bonis ecclesiæ Dei donatis obiit Traiectensis episcopus anno 1008. Conradus eiusdem sedis episcopus, occisus est anno 1099. Ad hæc etiam tempora referendus est Radulphus tacens Affligenij monachus.

Sanctus Arnulphus episcopus Sueffionensis, militiæ cingulo accepto, multas Brabantinas atque Flandrenses lites sua prudentia diremit, sed sæcularis militiæ pertæsus ad Sueffonicum S. Medardi monasterium migravit: vbi aliquanto post abbas est creatus: deinde vrbis episcopus. Inde pacis minister, pro pacis redintegratione Apostolica autoritate in Flandriam redijt, vbi autoritate Radbodi episcopi Nouiomensis, Aldenburgi diui Petri ecclesiam, vsibus abbatiæ aptandam suscepit: in qua abbas obiit, anno millesimo octuagesimo septimo. Circa illa tempora anno videlicet 70. strangulata est Gestellæ sancta Godeleua, à seruis suis, iussu Bertulphi mariti.

*Hierosolymitana
expeditio.*

Godofridus dux Bullonensis, Christianæ militiæ antesignanus inuictissimis, anno millesimo nonagesimo sexto, cum multis principibus, præcipuè Belgicis, in expeditionem Hierosolymitanam profectus, mirabiles & inauditos triumphos est consecutus. Anno nonagesimo nono Hierosolymæ à Christianis captæ sunt, & primus rex creatus est dictus Godofridus: qui vt in Christiani nominis hostes accingeretur, ducatum suum Bullonensem iam pridem mille trecentis marchis argen-

argenti vendiderat Leodiensi episcopo. Moriente autem Godofrido, Balduinus frater eius, in regno succedit, anno millesimo centesimo.

Quæ post annum millesimum centesimum.

CAPUT XXVI.

ANno millesimo centesimo vigesimo quarto claret venerabilis Norbertus fundator ordinis Præmonstratensis, qui cum suis multum laboravit Antuerpiæ, contra detestandam seductionem Tanchelini hæretici, qua eius urbis incolæ miserè & pertinaciter infecti erant. Crispinij eremiticam vitam ducit S. Aibertus presbyter. Fulgent circa eadem tempora, multa sanctitate & miraculis rusticani homines, sanctus Guido apud Bruxellam, qui obiit anno 1112. & S. Drogo apud Valencenas, qui obiit anno 1186 Ioannes etiam Morinensis episcopus regularis congregationis monasterium Ipris ad S. Martinum construxit: quieuit anno 1120. Neque multo post S. Bernardus Belgium illustri sua prædicatione & monasterijs aliquot decoravit. Ex quo etiam duos habuit successores viros sanctissimos Robertum Brugensem, & Fastredum Camberonensem. Pertinet etiam ad hoc sæculum Caroli Flandriæ Comitis martyrium, qui pro iustitiæ defensione, in ipsa Ecclesia ante Beatissimæ Virginis Mariæ altare est Brugis occisus anno 1127. Paulo post vitam hanc cum meliori mutavit Rupertus Tuitiensis abbas ex Belgis: pietate in Virginem matrem, & eruditione clarissimus anno nimirum 37. Habuit etiam hoc sæculo Frisia infigne religionis accrenentum, fundato per B. Fredericum horto beatæ Mariæ, ad quem velut

*Hæresis
Antuerpiæ
à Norberto
extincta.*

C H R O N I C A

ad aluearium virtutum, plurima religiosorum conuolauit multitudo: estque hoc nostro sæculo in adiutorium Lewardiensis episcopi, hortus ille in Cathedrale Collegium mutatus. Obijt fundator vir miræ pietatis anno 1175. Quem annis deinde octo secutus est Bernardus pœnitens ad S. Bertinum in *Sithiu* monachus: cuius memoria incidit in xix. Aprilis. Prior his omnibus est Geruinus secundus abbas in *Aldenburg*: cuius memoria est in benedictione: quam accepit à iusto reditore anno c10. c. xvii. Anno xlviii. eiusdem sæculi ex Palæstina Brugas allatus est Sanctus Domini nostri Iesu Christi cruor, per Theoricum Alsatium Comitem,

Historia anni c10. cc. vsque ad ccc.

C A P V T XXVII.

ALtero deinde sæculo non minus celebres aliquot in Belgio sancti claruerunt: quorum breuiter memoria est percurrenda. Oigniaci mira sanctitate claruit beata Maria reclusa: quam cognoscere licet ex vita per Iacobum Vitriacum Cardinalem, Oigniacensem religiosum, conscripta. Mortalitatis autem huius onus exiit anno millesimo ducentesimo decimo tertio. Beata verò Maria, quæ dolorosa appellatur, tametsi eodem obijt sæculo, multo tamen est posterior: migravit illa martyr ad sponsum suum anno millesimo ducentesimo nonagesimo. Venerabilis Margaretula anno eiusdem sæculi vigesimo quinto martyrium est Louanij perpeffa, Ahas puer Thoroltanus anno vigesimo ad coronam cælestis glorię vocatur. Iuetta apud Huyum reclusa anno vigesimo septimo: qua vno tantum anno posterior

rior est Arnulphus *Cornibant* religiosissimus in Villario monachus. Quorum omnium sanctitas glorioso miraculorum testimonio quanti sit apud Deum significatur. Viguit etiam apud Leodium Theobaldus archidiaconus sanctissimus, qui cum fidei ardore animatus cum Catholicis aduersus Sarracenos exiisset, absens & extra Cardinalium collegium in Pontificem Romanum esse assumptus, dictusque Gregorius X. Is cum videret ciuitatem atque Imperium Constantinopolitanum Catholicorum armis anno .m. cc. .lv. recuperatum, & Flandrorum Imperatorum diligentia ad sedis Apostolicæ obedientiam reductum, à Schismaticis Græcis iterum esse occupatum, Lugdunum conuocatis principibus Catholicis passagium in terram sanctam ordinauit, Cuius à barbaris occupatæ tanto iustior eum tangebatur dolor, quanto erat altiori loco in sorte Dominica constitutus. Sed obiit re non perfecta, anno millesimo ducentesimo septuagesimo sexto. Paulo post apud Brugas ad Dominum migravit sanctus Torphimus Hamariæ in Norwegia episcopus: qui pro iure ecclesiæ de terra sua exsul, eo loco finem peregrinationis accepit octaua Ianuarij, anno huius sæculi octuagesimo quarto. Antiquior est sancti Simonis memoria: qui vitam verè sanctam in Alna monasterio duxit. In tantum sanctitate præfulgens, vt cum conuersus esset & opilio, ad Lateranense tamen Concilium fuerit ab Innocentio tertio vocatus, anno decimo quinto sæculi. Atque in eodem cœnobio anno nono Werrius prior sanctissimus animam Deo reddidit. Floruit etiam tunc in Aquiria Brabantia monasterio sancta Lutgardis virgo, miracu-

lorum donis & spiritu prophético clara: quæ felici ex hac vita transitu est consummata, anno quadragesimo sexto. Apud Hasbanos Christina virgo, propter vitæ sanctimoniam mirabilis dicta: & beatus Bonifacius Bruxellensis, Lausanensis episcopus, cumque eo Aleidis de Scarenbeka, ambo in Camera beatæ Mariæ apud Bruxellam: & Georgius iustus in Biervliet celebrabantur. Verùm nè nimis felix hoc sæculum esset, atque vt probaretur electi, hæresim permisit Dominus Wilhelmi Cornelij: qui Antwerpia à nimia paupertatis commendatione, sanctitatis prætextu, virus seminavit. Non diu tamen, detecta fraude, falsa doctrina latuit. Quam penitus etiam obscuravit gloriosa festiuitas in honorem corporis Dominici apud Leodium instituta. Reuelata ea primum fuit Iulianæ virgini Corneliensi: deinde etiam alijs religiosis in Belgio feminis. Tandemque per Iacobum de Trevis archidiaconum, Leodij res ad exitum est perducta. Qui, cum postea ex patriarcha Ierosolymitano Pontifex Romanus esset renunciatus Urbanus IV. generalem hanc festiuitatem in ecclesia Dei esse voluit: eique celebrandæ à D. Thoma Aquinate conscriptum officium populis Christianis proposuit. Moritur sancta virgo Iuliana anno millesimo ducentesimo quinquagesimo septimo.

*Qui sancti in Belgio floruerint ab anno cto. ccc.
vsque ad cccc.*

C A P. XXVIII.

SEquenti deinde sæculo pristinus fidei feruor in Belgica Germania nihilo remissior, præclarissimos Deo peperit amicos. Gerardus, magnus

gnus pietatis caussa dictus, diaconus Traiectensem diœcesim prædicatione sua illustravit. Is Dauen-
 uentriæ, nè pretiosus sanctorum scriptorum the-
 saurus deperiret, bonæ voluntatis fratres collegit:
 qui describendis patrum laboribus iugiter deser-
 uirent. Inter ceteros verò discipulos Florentium
 habuit, insigni pietate præclarum, qui magistri
 monitu, Regularium Canonorum monaste-
 rium in *Windesheim* perfecit: ex quo innumera
 deinde per varia loca religiosorum patrum mul-
 tudo profluxit. Obijt Gerardus anno huius sæ-
 culi octuagesimo quarto. Habuit tunc Lutcem-
 burgensis patria sanctum Petrum: qui multæ san-
 ctitatis iuuenis ante ætatem episcopus ordinatus
 est & Cardinalis. Raptus est autem ab hoc sæcu-
 lo anno octuagesimo septimo: & Auenione de-
 positus innumeris miraculis claret. Delphis reli-
 giosa virgo Gertrudis ab *osten* in Beginarum cu-
 ria vitam Deo dignam ducens, anno quinquage-
 simo octauo felici fine quieuit. Instituta est hoc
 sæculo Amsterodami, & paullo post Bruxellæ,
 venerabilis Sacramenti memoria: quod utrobi-
 que insigni miraculo se præbuit gloriosum. Hi-
 storix eius rei notantur 16. Martij, & Dominica
 post 13. Iulij.

Status centenarij quinti post millesimum.

C A P V T XXIX.

Proximus deinde centenarius in Flandris ha-
 buit sanctam Coletam, Gandavi sanctè vi-
 uentem: Dionysium Carthusianum, apud Ruræ-
 mondenses multis reuelationibus clarum: qui
 obiit anno eius septuagesimo primo. Leduam vir-
 ginem Schidami apud Batauos, longo in mem-
 bris

bris suis martyrio, velut aurum in fornace excoctam. Aliosque non paucos, quorum vel memoriam sequens hoc sæculum oblitteravit, vel reliquias abiecit.

Noſtri ſæculi memoria.

C A P. XXX. & ultimum.

AD noſtra tandem hæc tempora veniamus, quæ chronicae huius narrationis ſunt finis: Anno 1566. exordium accepit quinta Belgij per Gueſios vaſtatio, quæ anno potiffimum 72. tantas diuerſis ex cauſſis accepit vires, vt arbitrer vnico illo anno plures Belgas occubiſſe martyrio, quàm omnibus reliquis annis, qui à condito orbe anteceſſerunt. Vidimus tunc ſumma pericula à Francia Hugonotis, & aliunde. Immenſæ autem Dei miſericordiæ aſcribimus, quod nondum planè conſumpti ſumus: neque dum inuentis nuper gentibus per Belgas etiam quosdam ſanctiſſimos viros fides prædicatur, domi omnino perierit. Sed meum non eſt triſtiſſimam horum annorum hiftoriam texere: quod poſteritas faciet tanto ſyncerius quanto ſemotior erit & à prauis affectibus, & à periculis indignationum. De glorioſis interim ſub hac perſecutione martyribus diuerſi diuerſos meditantur libellos, ſed qui propter furorem Gueſiorum nondum in lucem prodeunt. Breui tamen ſæuiſſimæ & barbaricæ Gueſiorum immanitatis finem fore ſperamus. Sed id notius eſt providentiæ altiffimi: cuius miſericordiæ afflictiffimum Belgiûm noſtrum commendamus.

INDEX
F I N I S.